

Američtí andělé na českém nebi

Zleva: Viktor Dvořák,
Eva Salzmánová,
Ondřej Pavelka, Filip Březina

FOTO PATRIK BORECKÝ

DIVADLO Český inscenační příběh průlomové hry Tonyho Kushnera je neméně zajímavý jako samotné drama, odehrávající se v newyorské židovské gay komunitě v polovině osmdesátých let minulého století. Dvoudílnou hru napsal Kushner na začátku 90. let, ta posbírala všechny ceny, obletěla celý svět, dočkala se vynikajícího televizního zpracování, jenom u nás ticho po pěšině, byť český překlad byl záhy k dispozici. Váhání před koncem milénia bych ještě rozuměl: Kushnerovi *Andělé* jsou nepokrytě protireaganovsky levičáctví a tomu naše devadesátky nepřály. Ale později? Vsadil bych se, že ne jeden náš režisér si hru inscenoval alespoň v hlavě i ji zkušel divadlu vnútit, ale strach z faustovského čtyřhodinového objemu textu a možná i z riskantního tématu byl silnější. Můžeme děkovat novému vedení Městských divadel pražských, že našlo odvahu rukavici zvednout. Jenomže jak dopadl v ABC souboj *Andělů* s režisérem a novým uměleckým šéfem divadla Michalem Dočekalem?

Inscenace je rozdělena do tří částí s dvěma přestávkami. V průběhu první části mi vytanula představa automobilového veterána, kterého vytlačili ze stodoly, oprášili a zkusili nastartovat. Datum narození bezmála tři desítky let staré hry, a zejména pak atmosféra ochromující morové rány propuknuvší choroby AIDS lezly z dění jako sláma z bot. No nic, dal-

ší splněný režisérský sen. Když ale příběh začal nabírat na rychlosti a intenzitě, ukázalo se, jak jsem se ve svém úsudku zmýlil.

Ústřední figurou Kushnerovy hry je reálná postava právníka Roye Marcuse Cohna, v padesátých letech pomocníka nechvalně známého senátora McCarthyho, strůjce politických procesů. Sám Cohn si připisuje zásluhu, že dostal manžele Rosenbergovy na elektrické křeslo. Kushner z toho vytěžil jednu z nejvýraznějších dějových linií, kdy se umírajícímu Cohnovi zjevuje duch Ethel Rosenbergové. Proklamované levičáctví Kushnerovi nijak nebrání v tom, aby z arciděbla Roye nevytvořil dramaticky fascinující mefistofelskou postavu, sršící vtipným cynismem a neotřesitelným sebevědomím. Ondřej Pavelka rozehrál postavu ve velkém stylu coby okouzujícího, arogantního hajzla, jenž dokáže diváky uštknout svou výmluvností a vulgárním sarkasmem.

Cohnovým protipólem je mladý slušný právník Joseph Porter Pitt, jemuž Martin Donutil vetkl váhavou bezradnost, plynoucí z potlačované homosexuality. Druhou hlavní linii představují gay partneři Luis a Prior v podání Viktora Dvořáka a Tomáše Havlíčka. Zásluhou obou mladých herců přihlížíme strhující love story, plné emocí, tragických tónů zrazené lásky, nesmiřitelnosti i odpuštění. Dvojici milenců doplňuje v citlivém kontrastu transvestita Belize,

jemuž Filip Březina dodal vkusnou míru exhibicionismu.

Komorní drama sedmi hlavních postav doplňují mimořádným způsobem dvě herečky – Eva Salzmánová a Beáta Kaňoková, jimž režie naložila úctyhodné břímě více rolí. Hlavním partem Kaňokové je role vyplašeně nervní Pittovy manželky, závislé na valiu, s nímž se propadá do snových představ či rovnou halucinací. To Eva Salzmánová se rovnou rozkročila mezi pět rolí, reálných, snových i fantasmagorických. Pozoruhodně působí zejména kontrast mezi postavou Pittovy mormonské matky a duchem Ethel Rosenbergové, kdy jsou obě ženy – přes veškerou odlišnost – obdařeny výjimečnou vlastností empatie a soucitu.

Sehrané herecké výkony jsou sice nejviditelnější součástí Dočekalovy režie, avšak promyšlená scénografie a sugestivní hudba dotvářejí dojem z inscenace, která na diváky útočí halucinačními obrazy vesmírných zjevení v míře u nás nevídané. Na závěr jednu výhradu týkající se nadbytečného epilogu. Myslím, že katarze hry nespočívá v připomenutí perestrojky a úsvitu nových amerických nadějí. Beznaděj z možné pandemie AIDS sice odezněla, jenomže nové apokalypsy stále buší na vrata. Nezbyvá než doufat, že další konec světa se opět odkládá.

RICHARD ERLM

